

A tudományos ösztöndíjas

Kormányunk 1970-ben hozott határozatot a tudományos továbbképzési ösztöndíj létesítéséről. A fiatal, végzett szakemberek elmélyedését, esetenként oktatói, kutatói útrairadását kívánja szolgálni e rendszer.

A soproni egyetem pályázatát elnyerve, *Kárpáti László* erdőmérnök ez év április 16-ától tudományos ösztöndíjas gyakornok. *Melyik tanszéken?* — kérdezem a nagy bajszú, fekete keretes szemüvegű fiatalembert.

— Az erdővédelemtani tanszékre kerültem, oda, ahol a diplomaterveket is készítik.

— *Hol dolgozott eddig, s mi a mostani feladata?*

— Mivel csak tavaly végeztem, nagy gyakorlati múltam nincsen. Erdőrendezésben dolgoztam Somogyban. Jelenleg olyan szerencse ért, hogy azt kaptam munkafeladatul, ami nekem a legkedvesebb. Az erdőben élő gerincesek, s közülük is különösen a madarak a témám. Részt veszek a tanszék Fertő-tó-kutatási munkájában is. Tevékenységét jóváhagyott egyéni munkaterv alapján

végzi. Az egyetem folytatja továbbképzését a kijelölt témához tartozó alaptárgyakban. Fontos célkitűzése a nyelvtanulás és a nyelvtanulástól függően alap- vagy középfokú nyelvvizsga letétele is.

— Mivel legtöbb ismeretem orosz nyelvből van, azt kívánom tovább fejleszteni, remélem, egy sikeres vizsgáig.

— *Az ösztöndíj bizonyára kevesebb, mint üzemi fizetése volt. Milyen kedvezményeket kap?*

— Mint nőtlen és az egyetem székhelyétől távol lakó, kimeríti helyzetem az „indokolt eset”, ismertetőjegyeit, szállásomra nem kell költenem. A legfőbb kedvezmény, úgy fogalmaztam meg magamnak, a tanulás lehetősége. Ez lelkesít és távlatot ad.

Az ösztöndíjas időszak meghatározott. Két esztendő. A szorgalom, kitartó tanulás újabb próbája. A tudománypolitika szellemében kívánjuk, eredményes legyen!

Cs. Németh András

A csizmadiák céhkorsója

Új kutatási eredmények Pannonhalmán

Hazánkban a nyugat-európai országoknál jóval később fejlődtek ki a lakatos, csizmadiák, takács, asztalos stb. céhek. Itáliában már a X. században megalakulnak az első céhek. A XII. századtól Európa-szerte elterjedt a középkori urak és patriciusok zsarolásával szemben védekező iparosok szervezete.

A céhek szervezete hűségesen tükrözte a középkori ipar és néhol a kereskedelem fejlettségét. Majdnem mindenütt szerepet kaptak a közigazgatásban, s részt vettek a városok védelmében is. Budán ezt az emléket őrzi — az 1903-ban mai formájára kiépített — Halászbástya.

Hazánkban viszonylag később — a XIV. XV. században alakultak az első céhek. Budán, Székesfehérvárott, Esztergomban, Pápán, Veszprémben, Győrött *gyorsan létrejöttek a céhszervezetek.* Sajnos, a török hódítók a legtöbb esetben lehetetlenné tették a céhek működését. Csak a XVIII. században indult meg a magyarországi céhek ismételt fejlődése, de akkor már a polgárosodás érdekeibe ütközött.

A kapitalizmus fejlődése szükségessé tette a céhbeli kötöttségek megszüntetését. Ez történt Magyarországon is. Az 1872-es törvény hazánkban is kimondta a céhek feloszlását.

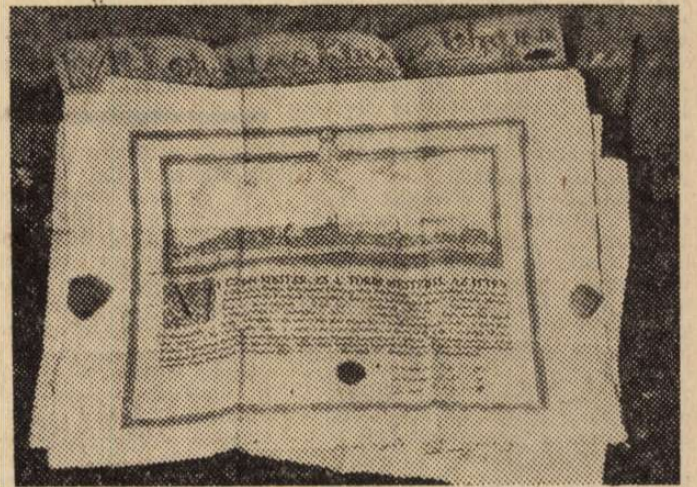
Értékes leletek

Gyakorta beigazolódik *Rommel Flórisnak*, a kiváló magyar történésznek, Kossuth harcos kortársának, az a felismerése, hogy *értelmes az egyes korszakokra jellemző tárgyakat összegyűjteni.* Ha néha megkétsébe is, az utókor könyvtárosai, levéltárosai, muzeológusai feltétlenül hasznosítják. Ez történik napjainkban, hazánk legkü-

lönbözőbb részein, így Pannonhalmán is.

A legutóbbi idők Pannonhalmán alig ismerték a levéltár céhekkel foglalkozó dokumentumait. A pannonhalmi rendtörténet negyedik kötete foglalkozik azzal, hogy miként is alakult ki a XVII. században a céhek szervezete, és benne Szent Márton városának szerepe, de megjegyzi, hogy azokról nem maradtak meg az iratok. A főkönyvtár tudományos munkatársa, *Tibold Attila* az irattárosok közreműködésével 1974-ben számos értékes, szép céhdokumentumot talált és dolgozott fel.

semmisítette, ennek következtében csaknem régiben szép számmal lévő ifjúság végképp megosztott. Tehát az ifjúság tulajdonában lévő dolgokat mint saját tulajdonukat Győr-Szent-Mártoni Pannonhalmán régiségtárába adjuk megőrzés végett, a következőket: Egy 1756-ban készült láda, egy 1757-ben Sajgho Benedek főpátúr által megerősített artikulus. Egy 1838-ban készült 16 itcés korszó. Az ifjúság nevét tartalmazó könyv 1880-ig. 17 darab tanulólével. Kelt, Győr-Szent-Márton, 1882. jan. 8. nap.

Atadók
Szők Gáspár
utolsó dékány
Szőky Géza ifjúsági tag
Börzei Zsigmond
atyamester
Németh Mihály.

Az 1878-tól 1882-ig átvett és a közelmúltban feltárt okiratok között a legjelesebbek egyike az 1638 és 1651-es céh-szabályzat, amelyet a pannonhalmi főpátúr kézzel megerősített.

A céh-fiatalok szabályzata is olvasható, amely 1752-ben készült. Értékes az 1795-ben I. Ferenc király által jóvá hagyott, a céhek tevékenységét összegező szabályzat.

Remekművek a fehérvári és a pápai fametszetel készített céhlevelek. Erdemes megcsodálni a korszak nyomdászainak bámulatos kézügyességét. A céh-okiratok többsége valamilyen módon kapcsolódik Győr város középkori ipari tevékenységéhez.

A csizmadiák egészségére

A céhek értékeit és pénzüket ládáikban őrizték. A ládák általában a legkiválóbb kovácscsok, asztalosok és lakatosok munkái voltak. E céh-emlékekből majdnem minden múzeumban lehet néha nyat találni. A középkori céhek megalakulásukat követően korszót is készítettek. Ezekből törékenységük miatt sokkal kevesebb maradt az utókor számára. Pannonhalmán az iratokkal együtt egy megkerült, amely a csizmadiacéh korszója volt.

A 12 itcés korszó díszítéseként a kettős sas, az oroszlan, és a sarkantyús csizma domborodik ki. Az ünneplés alkalmával feliratot készítettek a következő: „Mi Privigyált Szent Márton Mező Városában keltetve Bötsüetes tiszmadia Legények kik mostanyi kik jövendő béli jámbor Ifjúság számára tsináltatott ezen korszó akkor beliek Atya mester Börzei János öreg bejáró mester Tóth György ifjú Bejáró mester, Börzei Gáspár Legények Közölis Dékány Szabó János notárius Kovács Ferenc, Fehér Ignác, Léderman Ferenc és a többiek Tsináltaták. Anno 1838 esztendőben április 29-dik

Győrben aki iszik belüle vájon egészségére Dei 1838.”

A Pannonhalmán megkerült XVII—XVIII—XIX. századi céhíratok és a korszó újabb beszédes dokumentumai annak, hogy a magyar ember alkotó, teremtkész-sége a középkorban is kiállta az összehasonlító próbát, Sokra értékelendő, hogy a nyugat-dunántúli céhek, a művészien szép okirataikat, leveleiket majdnem mindig magyarul fogalmazták.

Lónyai Sándor

Kórusminősítő hangversenyek

Vasárnap délután 4 órakor folytatódik a megyei kórusok minősítő hangversenye a Győri Tanítóképző Intézetben. Ezúttal a Kónyi Afész énekara, a bönnyré-alapi női kar, a téti Kisfaludy-kórus, a Győr-szentiváni Afész-kórus, továbbá a Richards Fimposztógyár énekara, a győri pedagóguskórus és a mosonmagyaróvári szakmunkásképző leánykara lép dobogóra.

A zsűriben Nagy Olivér, Turcsányi Emil és Rudolf Péter zenei szaktekinítélek foglalnak helyet.

Erdésztanulók versenye

Jól szerepeltek a soproni Róth Gyula Erdészeti Szakközépiskola tanulói az országos élelmiszer-gazdasági szakmai tanulmányi versenyen.

Az erdészeti szakmában folyó versenyen a szegedi, az egri és a soproni erdészeti szakközépiskolák tanulói vettek részt. A tanulók erdőművelés-tanból, a természetes felújítás és erdőtelepítés témaköréből készítettek írásbeli dolgozatot. A dolgozatokat a MEM szakoktatási felügyelőségének szakmai bizottsága bírálta és a következő döntéseket hozta: 1. helyen végzett Korodi Sándor (Sopron), 2. helyen Orsi Sándor (Szeged), 3. helyen Kelemen Sándor (Sopron), a 4., 5. és a 6. helyet is soproni tanulók szereztek meg. Az első három helyezést az év végén veszi át a KISZ KB dícsérő oklevelét és a velezjáró pénzjutalmat; ha pedig tanulmányukat szakmai jellegű felsőoktatási intézményekben kívánják folytatni, akkor mentesülnek a biológia és fizika felvételi vizsga kötelezettségétől.

A kiemelkedő eredményeket a soproni erdészeti fiatalok kitartó tanulással és Kondor Antal erdőmérnök tanár szakirányításával érték el.

Szöttes, szobor, falikép

A Népművészeti és Házipari Vállalat kiállítása a győri népművészeti boltban ismét rangos és tanulságos. Ezúttal Nyugat-Dunántúli népművészetét mutatta be, hangsúlyozva a tájegységenkénti sajátosságokat, műfajokat. Nyugat-dunántúli az ország egyik leggazdagabb, legváltozatosabb népművészete: *Rábaköz, Órség, Göcsej, Hetés* ontotta, és ontja ma is, a szebbnél szebb hímzéseket, faragványokat, szötteseket.

A vállalat, kulturpolitikai célkitűzéséhez híven, nemcsak közvetíti a vásárlókhöz a háziipari szövetkezetek, valamint a népművészek szövetkezetéhez tartozó alkotók munkáit, hanem fontos köz-művelődési feladatot is ellát kiállításával, amelyek magas színvonalon tanítják a közönséget.

A kisalföldi ember először természetesen a *Csornai Házipari Szövetkezet* ismerős hímzései (a rábaközi hímzések), valamint a *hőveji aszsonyok* lehelefinom készítményei előtt áll meg. Mindjárt utána *Pintér Jenő* bogyszói fafaragó művész „egyszál” bicskával készített bútorát — asztalát, faragott székeit — csodálja. A *Szombathelyi Házipari Szövetke-*

Hetési szöttes és az érdeklődők.

zet színpompás szöttesei között jó hatást keltenek *Czug Dezső* tófeji cserepes, a népművészet mestere, tájai, korszói, likkörös-, kávéskészletel, és *Barta Ágnes* iparművész rézedényei. *Kordovánér János* népi iparművészről magas színvonalú szöttes faliképeket láthatunk, s a képfestők műhelyéből való — ismét keresett, divatosá vált — mintás ruhaanyagok különösen tetszenek a tárlat női látogatóinak.

Hogy milyen nagy sikere van a népművészetnek, hogy a háziipari szövetkezetekbe tömörült, vagy egyénileg alkotó népi tehetségeknek érdeemes dolgozni (mert van ki-nek), ezt a győri boltban rendezett kiállítás népszerűsége, látogatottsága is bizonyítja. A délelőtti 10 órakor nyitó üzlet előtt már jóval korábban megjelennek a látogatók (külföldiek és hazaiak egyaránt), és a kirakatlúvegen keresztül csodálják a gazdag anyagot. A megnyitó előadást — amelyet *dr. Domonkos Ottó*, a soproni Liszt Ferenc Múzeum igazgatója, szűkebb hazánk néprajzának egyik legkiválóbb ismerője tartott — sok győri és vidéki népművészetet kedvelő hallgatta meg.

Sz.

Pápa – Székesfehérvár – Győr

Miről beszélnek a majdnem 100 esztendővel ezelőtt összegyűjtött, és most ismét az emberek kezébe került dokumentumok? Az első írás 1637-től származik, amely még korábbi céh-levélnek a másolata. Az 1651-es céhszabályzat már magyar nyelvű és számos adatot tartalmaz. Megörökítette az akkori apát nevét és felsorolta a céhek tagjait. A várkapitány személyéről is találunk adatokat az 1651-es iratban.

Ma már majdnem 100 éves az a jegyzőkönyv is, amelyet a céh-emlékek egy részének átadásakor készítettek. *Jegyzőkönyv. Az 1882. év jan. 8. napján Győr-Szentmártoni csizmadia ifjúság által határozott. Miután az 1876-ban alakult Ipar Társulat a régi Céh rendszert végképp meg-*